

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Н.С. Шлапак, доцент, проф. ПДТУ, ДВНЗ «ПДТУ»

Сучасна концепція екологічного менеджменту містить в собі повний комплекс проблем управління, пов'язаних з екологічними процесами як об'єктом управління.

Екологічний менеджмент – це тип управління, побудований на соціально—психологічній мотивації гармонії взаємовідносин людини з природою.

Екологія все більше політизується, а політика екологізується. Екологія все більше впливає на людські виміри прогресу, суспільну мораль, ціннісні підходи щодо управління.

Виникає завдання – захистити людину від рабства перед укорінілою свідомістю свого матеріального добробуту, яка входить в протиріччя зі своєю власною природою. Це не заклик до повернення в минуле, це реальність майбутнього, контури якого вже наявно видні вже сьогодні, хоча ще і закриті товстим шаром економічних проблем розвитку. Це не покликання до бідності, а близькість до природи. Це заклик до багатства і щастя, матеріального добробуту в новій якості життя, відповідної природи людини.

Ці тенденції визначають необхідність екологічного менеджменту, в системі якого і повинні народжуватися перетворення виробництва.

В усі часи люди намагалися некеровані процеси, що обмежували їхню діяльність, зробити такими, якими можна управляти, і стосовно із загостренням цих проблем ставити завдання їх вирішення, незалежно від складності і походження.

Вперше на світовому рівні проблеми взаємодії людства і природи (проблеми екології) були поставлені у 1992 році в Ріо-де-Жанейро на самміті голів держав, присвяченому стійкому розвитку людського суспільства і природи з прийняттям «Порядку денного на ХХІ сторіччя». Було визначено, що баланс екології і економіки – це головна ціль стійкого (сталого) розвитку, який не порушує екологічні системи і природні ресурси, що необхідні як сучасним так і майбутнім поколінням.

Все це характеризує сучасне ставлення щодо проблем управління екологічними процесами. Саме це народжує нове розуміння того, що управління розвитком виробництва і управління екологічними процесами сьогодні не тільки сумісне, а і можливе і тому їх необхідно поєднати.

Сьогодні екологія підказує нові орієнтири і напрями розвитку виробництва, вона повинна бути імпульсом нових технологічних

рішень і нових тенденцій у взаємодії виробництва і природи. Але це можливо лише в тому випадку, якщо буде побудована система і механізми управління екологічними процесами, якщо управління буде орієнтовано не на виробництво як на виробництво само по собі, а саме на екологічне виробництво.

Що ж таке екологічне виробництво? Це виробництво, яке побудовано на пріоритетах забезпечення цивілізованої життєдіяльності людини через розвиток тих властивостей і якостей природи, які дозволяють людині почувати себе творінням цієї природи, здійснювати гармонію свого розвитку відповідно з розвитком природи.

Чи можливе таке виробництво? Адже сьогодні у більшості випадків ставиться завдання захисту природи від людини. І в самій постановці такого завдання криється парадигма розділення людини і природи, протиставлення виробництва і екології.

Стратегія управління – це не просто захист, і не тільки захист, це повний і цілісний комплекс вирішення проблем формування нових технологій, нових елементів суспільної свідомості, нових тенденцій розвитку виробництва і, головне - нових підходів і концепцій управління, побудованих на інтеграції людини і природи.

Наочно риси екологічного виробництва представлені на рис. 1.

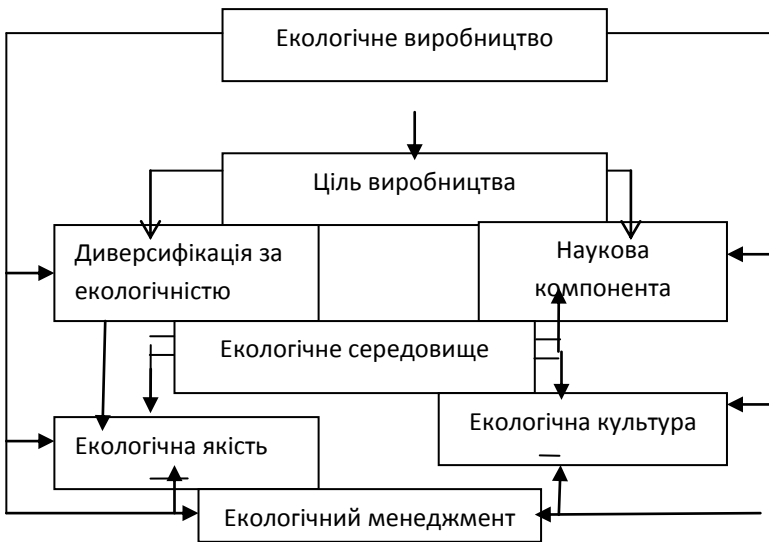

Рис.1. Основні риси екологічного виробництва

Основними рисами екологічного виробництва є:

1. Цільова настанова на фактори інтеграції і гармонії взаємовідношення людини і природи.

2. Диверсифіковане виробництво за критерієм безвідходності виробничих процесів.

3. Виробництво з розвинутою науковою компонентою, що дозволяє знаходити екологічно сприятливі технології.

Екологічне середовище цивілізованого ринку, головний фактор економічного успіху – екологічність продукції.

4. Екологічна культура персоналу, яка базується на менталітеті, освіті і новому образі життя.

5. Екологічна якість – визначальний фактор економічного розвитку.

6. Екологічний менеджмент – управління, яке відповідає потребам і особливостям екологічного виробництва.

В останні десятиріччя XX і перші роки XXI століть у світовій практиці відбулися глибокі якісні зміни щодо підходів вирішення екологічних проблем, і в першу чергу, проблем, пов'язаних з виробництвом товарів і послуг. Наприкінці XX сторіччя більшість ведучих промислових компаній досягли і продемонстрували світові суттєві результати в області зменшення негативного впливу на навколишнє середовище при одночасному збільшенні обсягів виробництва, питомих витрат сировини, і матеріалів, економії енергоресурсів, підвищення якості продукції.

Екологічна діяльність, як одна із складових збалансованого розвитку, стає все більше економічно виправданою, яка дозволяє підприємствам використовувати пов'язані з нею різні прямі і непрямі переваги і вигоди. В Декларації Ради підприємців зі сталого розвитку відзначено, що досягнуті успіхи «допоможуть стимулювати підприємницьку діяльність, оскільки здібні забезпечити переваги в конкурентній боротьбі і створити нові можливості для підприємництва. Однак, для цього необхідно внести серйозні зміни в корпоративні стосунки і використовувати нові методи в здійсненні підприємницької діяльності».

Екологічний менеджмент - це нова концепція управління виробництвом і суспільством за цілями, критеріями і мотивами розвитку соціоприродних процесів.

Необхідність екологічного менеджменту визначається не тільки погіршенням екологічного становища, кризою навколишнього середовища, а і закономірними тенденціями розвитку сучасного

виробництва, такими як: диференціація регіонального розміщення виробництва; збільшення виробничих потужностей з потребами нових технологій; загострення впливу виробництва не тільки на регіональну природу, а і на загально світовий простір; розподіл країн світової економіки на виробників небезпечних відходів і їх поглинувачів; виникнення політичної змістовності екологічної свідомості і світогляду; тенденція науково-технічного прогресу.

Концепція екологічного менеджменту відображено на рис.2.

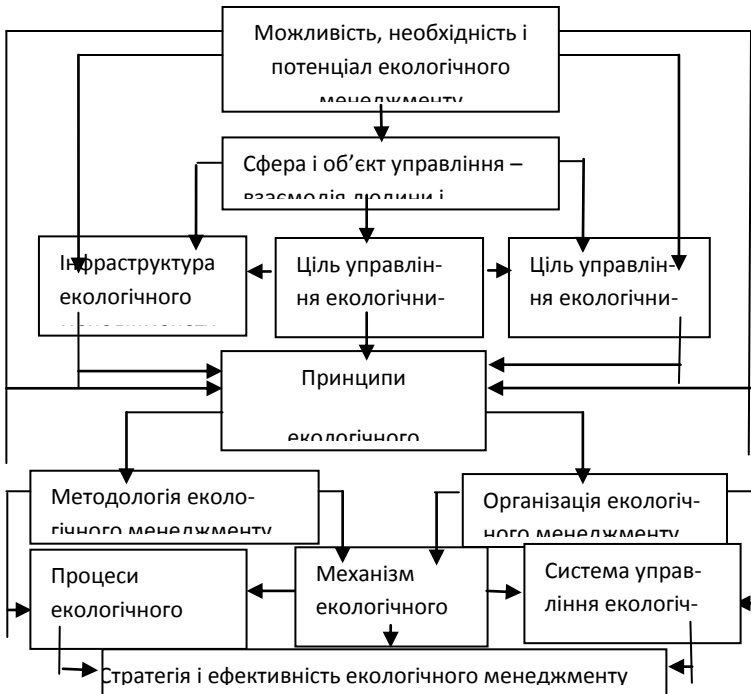

Рис.2. Концепція екологічного менеджменту

1. Обґрунтування можливості і необхідності управління екологічними процесами;
2. Визначення сфери і об'єкта управління в екологічному менеджменті – взаємодії людини і природи;
3. Формулювання і реалізацію цілі екологічного менеджменту – нову якість існування і життєдіяльності людини;

4. Відповідність масштаба проблеми і масштаба управління. Інфраструктуру екологічного менеджменту. Взаємодію і зв'язок транснаціональних і регіональних проблем екологічного менеджменту;
5. Функціональний зміст екологічного менеджменту;
6. Принципи екологічного менеджменту;
7. Методологію і роль науки в екологічному менеджменті;
8. Організацію екологічного менеджменту.
9. Системи, механізми і технологія їх управління в концепції екологічного менеджменту.
10. Стратегію і ефективність екологічного менеджменту.

ДЕТЕРМИНАНТЫ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО МЕЖДУНАРОДНОГО ТУРИЗМА

О. К. Любчук, профессор, ГВУЗ «ПГТУ»

Международный туризм - это вид деятельности, направленный на предоставление различного рода туристских услуг и товаров туристского спроса с целью удовлетворения широкого круга культурных и духовных потребностей иностранного туриста. Туристские услуги в международном товарообороте выступают как «невидимый» товар. Начало эры массового туризма связано с интернационализацией всех сфер общественной жизни, повышением уровня жизни, увеличением свободного времени, изменениями в сфере транспорта и связи. В 60-70-е гг. международный туризм приобрел всемирный характер.

Основные детерминанты, влияющие на развитие современного международного туризма:

- рост личных доходов граждан выше пределов, достаточных для удовлетворения необходимых потребностей;

- техническое совершенствование средств транспорта и связи, вовлечение в туризм новых слоев общества (пенсионеров, хозяев мелких предприятий, семейный туризм);

- повышение темпов урбанизации приводит к расширению туризма - формируются мощные туристические комплексы, которые рекламируют свои услуги;

- тенденция к дроблению отпуска, в результате чего сроки туризма сокращаются, но растет количество поездок;

- к субъективным причинам роста туризма относится деятельность государственных органов, регулирующих порядок въезда-выезда из страны и пребывания на ее территории иностранных граждан.